

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Лабунця Віктора Миколайовича

на дисертацію Сунь Цзивей

«Формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання у процесі сценічних виступів»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань – 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами та темами.

Цивілізаційні зміни сучасного суспільства підвищують вимоги до професійної підготовки фахівців музичної спрямованості, особливо до прояву їх виконавської майстерності. Означений прояв, як правило, відбувається під час прилюдних виступів, які вимагають від них великої відповідальності за точність прийняття виконавсько-інтерпретаторських рішень, а це не тільки підвищує психологічне та інтелектуальне напруження, а й посилює емоціогенність умов, тривалість дії яких може призвести до емоційного виснаження/вигорання. Саме тому у педагогічній науці проблема формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання у процесі сценічних виступів набуває особливої актуальності і вимагає розробки форм та методів її вирішення як з теоретичних, так і з практичних міркувань.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна.

Високий ступінь достовірності результатів дослідження обраної проблеми Сунь Цзивей підтверджується методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, ґрунтовним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації, а саме: «емоційне вигорання», «професійне

вигорання», «вольове вигорання», «фізіологічне вигорання» тощо. Окрім цього, достовірність результатів дисертаційної роботи також підтверджується не тільки різноманітністю науково-теоретичної та методологічної бази дослідження, а й виявленням причинно-наслідкових зв'язків між фізіологічним та психологічним аспектами формування стійкості до емоційного вигорання, між теоретичними знаннями в галузі музичної педагогіки й виконавства та практичною можливістю студента-піаніста втілити ці знання для профілактики емоційного вигорання під час прилюдних виступів.

Отриманню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування відповідного меті та завданням інструментарію дослідження, який складається із вдало підібраних авторкою теоретичних й емпіричних методів наукового пізнання. Дисертаційна робота базується на широкій джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, монографії, наукові статті у періодичних вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, круглих столів, електронних видань тощо), що висвітлюють абсолютно різні підходи та іноді протилежні погляди на розуміння означеної проблеми. Це дозволяє вести мову про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та вироблення методичних рекомендацій.

Обробка та критичний аналіз теоретичного матеріалу, а також проведені емпіричні дослідження лягли в основу запропонованих авторкою положень і висновків щодо реальних шляхів вдосконалення процесу цілеспрямованого формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання під час сценічних виступів, які забезпечують отримання запланованого результату щодо недопущення такого вигорання.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що *вперше*: представлено сучасну ефективну концепцію вирішення проблеми цілеспрямованого формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання у процесі сценічних виступів засобами перевтілення в уявний емоційно-

змістовий образ й застосування комунікативних та регулятивних сценічних рухів; виявлено ознаки емоційного вигорання студента-піаніста під час сценічних виступів, які проявляється у зниженні інтересу до музично-виконавської діяльності, «втраті» впевненості у власних творчо-виконавських спроможностях, зниженні рівня адекватності самооцінки, появі негативної «Я - концепції» та депресивного настрою, домінуванні страху у процесі прилюдної інтерпретації музичних творів, нервовій напрузі з відчуттям пригніченості тощо; уточнено зовнішні та внутрішні чинники, які пришвидшують появу професійного вигорання у студента-піаніста під час прилюдних виступів, де основними перших є інтенсивна психоемоційна діяльність та негативна дія різноманітних стресорів, а других – надмірне переживання за якість відтворення сценічних образів, неадекватне/вразливе сприйняття реакції слухачів/глядачів на відтворену музичну інформацію чи артистичну поведінку, ригідність емоційної сфери та гіпертрофована мотивація тощо.

Заслужують схвальної уваги *вдосконалені* засоби мобілізації психофізіологічних ресурсів студента-піаніста під дією надмірних емоціогенних впливів для досягнення проникливого стилю поведінки і формування стійкості до емоційного вигорання.

У дисертації Сунь Цзивей *подальшого розвитку* дістали методи і прийоми педагогічного управління процесом формування стійкості до емоційного вигорання студента-піаніста під час прилюдних виступів.

Таким чином, вважаємо за доцільне підтвердити новизну наукових результатів Сунь Цзивей, пов'язану з теоретичним обґрунтуванням та розробкою структурно-функціональної моделі цілеспрямованого формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання під час сценічних виступів, а також з експериментальною перевіркою ефективності педагогічних умов, спрямованих на досягнення поставленої мети.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

Значущість одержаних Сунь Цзивей результатів для педагогічної науки полягає у:

- визначенні інструментарію дослідження проблеми формування стійкості до емоційного вигорання студента-піаніста з урахуванням деперсоналізації ознак митця концертно-сценічної діяльності, тобто пертурбації відношень як до інших, так і до себе;
- розробці критеріїв та параметрів оцінювання стану сформованості означеного феномену з урахуванням динамічних його складових і однозначного тлумачення їх кількісних показників.

Практичне значення дослідження Сунь Цзивей полягає у розробці педагогічних настанов, спрямованих на реалізацію авторської методики цілеспрямованого формування стійкості до емоційного вигорання студента-піаніста у процесі прилюдних виступів на засадах недопущення виснаження його емоційної сфери та нівелювання власних творчих здобутків, а також досягнення високого рівня завадостійкості до негативного впливу стресорів на злагодженість відтворення творчо-інтерпретаційних умінь та виконавсько-ігрових навичок. Запропоновані методи і прийоми управління процесом формування стійкості до емоційного вигорання студента-піаніста у процесі прилюдних виступів можуть застосовуватись у реалізації навчальних програм для студентів вищих музичних навчальних закладів. Результати роботи також можуть бути застосовані при підготовці фахівців музичної спрямованості у лекційних курсах «Музична педагогіка вищої школи», «Методика фортепіанного навчання» та «Психологія музично-виконавської діяльності піаніста» тощо.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Структура роботи є логічною, відрізняється збалансованістю обсягу розділів

та підрозділів, узгодженістю поставлених завдань дослідження і сформульованих висновків. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, списку використаних джерел до кожного з розділів, додатків.

Зміст й оформлення дисертації відповідають вимогам, які ставляться до такого типу наукових робіт. Зміст дисертації написано грамотно, стиль викладу матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Основні положення дисертації Сунь Цзивей повно висвітлено в 5 одноосібних наукових працях, з яких: 3 статті у фахових наукових виданнях України з педагогіки категорії «Б», 2 роботи апробаційного характеру.

5. Дискусійні положення/зауваження до дисертації.

Відзначаючи наукову вартість і практичну значимість дисертаційного дослідження Сунь Цзивей, слід висловити ряд зауважень/побажань.

1. У першому розділі дисертації сутність поняття «емоційне вигорання» розглянуто в контексті таких понять як «професійне вигорання», «психологічне вигорання», «вольове вигорання» та «фізіологічне вигорання». Разом з тим, розглядаючи структуру емоційного вигорання студента-піаніста поза увагою Сунь Цзивей залишились питання структури всіх інших понять, що ускладнює ідентифікацію їх змісту.

2. У дисертації охарактеризовано й конкретизовано змістове наповнення кожної структурно-функціональної складової емоційного вигорання студента-піаніста під час прилюдних виступів. Виникає питання: чому не деталізовано специфіку взаємодії механізмів функціонування всіх складників цього феномену?

3. Для пошуку ефективних форм та методів удосконалення процесу формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання під час сценічних виступів проводилось анкетування всіх учасників пошукового експерименту. Чому було застосовано тільки дихотомічну анкету закритого типу?

Чи розглядались й інші види та типи анкет?

4. У підрозділі 3.1 представленої дисертації викладено зміст педагогічних умов, спрямованих на формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання під час сценічних виступів. Водночас, доцільно було б теоретично обґрунтувати і конкретизувати послідовність педагогічних дій, спрямованих на формування означеного феномену.

5. Тема дисертаційної роботи «Формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання у процесі сценічних виступів». Виникає питання: чому підрозділ 3.1 називається «Методика профілактики професійного вигорання студента-піаніста у процесі прилюдних виступів», а не «Методика формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання у процесі сценічних виступів»?

Втім, зазначені вище зауваження/побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Їй притаманні оригінальність, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, глибина підходів до визначення сутності та педагогічного потенціалу фахового навчання студентів-піаністів з урахуванням навчального середовища для розроблення педагогічних умов і принципів недопущення у них емоційного вигорання під час прилюдних виступів.

Висновок. Дисертаційна робота Сунь Цзивей «Формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання у процесі сценічних виступів» є завершеним науковим дослідженням, виконаним авторкою самостійно на актуальну тему. Проведення цього дисертаційного дослідження дозволило отримати нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці структурно-функціональної моделі недопущення емоційного вигорання у студентів-піаністів під час прилюдних виступів.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових

результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, слід констатувати, що дисертаційна робота «Формування стійкості студента-піаніста до емоційного вигорання у процесі сценічних виступів» відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareestrovano в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також вимогам пунктів 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167), а її авторка **Сунь Цзивей** заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Кам'янець-Подільського національного
університету імені Івана Огієнка**

Віктор ЛАБУНЕЦЬ

